

Summaria Europensia 1/2009

Summaria Europensia 1/2009 on pühendatud Euroopa Liidu audiovisuaal- ja meediapoliitikale.

Koostanud Merle Tõniste, ettepanekud ja tagasiside: merle.toniste@nlib.ee
Toimetanud Kristiina Volt

Märksõnad: Euroopa audiovisuaalne ruum (*European audiovisual area*); audiovisuaalpoliitika (*audiovisual policy*); avalik-õiguslik ringhääling (*public service broadcasting*); piirideta televisioon (*television without frontiers*); audiovisuaalsed meediateenused (*audiovisual media services*); audiovisuaalsektor (*audiovisual sector*); meediapädevus (*media literacy*); meedia mitmekesisus (*media pluralism*); Interneti-põhine loominguline infosisu (*creative content online*); filmitööstus (*film industry*); filmipärand (*film heritage*).

Sisukord

1. Saateks.....	2
2. Refereeringud.....	4
3. Artikliviiteid.....	8
3.1. Artikleid teadusajakirjades.....	8
3.2. Artikleid Eesti väljaannetes.....	9
4. Raamatuviiteid.....	11
5. Internetiallikaid.....	14

1. Saateks

Audiovisuaalvaldkonnaga seonduvad nii ärihuvid kui kultuurilise mitmekesisuse küsimused. Kui reeglina jätab Euroopa Liit (EL) kultuuriküsimused siseriiklikusse pädevusse, siis meediaga seonduv on selles osas erandiks. Liikmesriikidel on küll oma audiovisuaalpoliitika, kuid kõrvuti siseriiklike aktidega reguleeritakse valdkonda ka ELi kehtestatud eeskirjade ja suunistega, mis puudutavad liidu ühiseid huve, näiteks avatud piire ja ausat konkurentsi.

ELi rolliks on lisaks kultuurilise mitmekesisuse kaitsmisele kujundada ühtne Euroopa audiovisuaalteenuste turg ning reguleerida teleprogrammide piiriülest levi. Audiovisuaalpoliitika peamiseks eesmärgiks on Euroopa päritolu tele- ja filmitoodangu edendamine selliste reeglite kehtestamisega, mis garanteerivad, et enamik liikmesmaade telejaamade saateajast kuulub Euroopa päritolu toodangu ning vähemalt 10 protsenti iga telejaama saateajast sellest ringhäälinguorganisatsioonist sõltumatute tootjate poolt toodetu esitamisele.

Euroopa Liidu dokumendid

- [Piirideta televisiooni direktiiv](#), 89/552/EMÜ (täiendatud 1997), millega reguleeritakse piiriüleseid ringhäälinguteenuseid Euroopa ühtsel turul ning kooskõlastatakse liikmesriikide siseriiklike õigusakte, mis puudutavad ühtseid reklaami ja sponsorluse eeskirju, alaealiste kaitset ning inimväärikuse austamise põhimõtteid;
- [Audiovisuaalsete meediateenuste direktiiviga](#) (2007/65/EÜ), mis jõustub 2009. a. lõpus, laiendatakse reguleerimisala uutele meediateenustele, nt tellitavad videoteenused või Interneti ja mobiiltelefonide kaudu pakutavad kommertsteenused;
- 1999. a. jõustunud Amsterdami lepingule lisatud [protokoll \(nr 32\) liikmesriikide avalik-õigusliku ringhäälingu kohta](#), mille järgi võib liikmesriik avalik-õiguslikku ringhäälingut rahaliselt toetada tingimusel, et rahalisi vahendeid kasutatakse avaliku teenuse eesmärkide saavutamiseks ning et need ei takista tavalist äritegevust ega kahjusta ringhäälinguorganisatsioonide vahelist konkurentsi;
- [Komisjoni teatis](#) riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta avalik-õigusliku ringhäälingu suhtes (2001);
- [Komisjoni teatis](#), mis käsitleb komisjoni 26. septembri 2001. aasta teatises kinematograafiliste teoste ja muud audiovisuaalteostega seotud teatavate õiguslike aspektide kohta (kinoteatis) sätestatud riigiabi hindamiskriteeriume (2009);
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitus](#) filmipärandi ja sellega seotud tööstustegevuse konkurentsivõime kohta (2005/865/EÜ);
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitus](#) alaealiste ja inimväärikuse kaitse ning vastulause esitamise õiguse kohta seoses Euroopa audiovisuaalsete ja online-teabe teenuste sektori konkurentsivõimega (2006/952/EÜ);

- [Meediapädevus digitaalkeskkonnas – Euroopa lähenemisviis](#) KOM(2007)833 lõplik;
- [Meedia pluralismi käsitlev Euroopa Komisjoni töödokument](#) SEK(2007)32;
- [Interneti-põhise loomingu info kohta ühtsel turul](#) KOM(2007)836 lõplik.

Euroopa Liidu toetus- ja koostööprogrammid

- [MEDIA 2007](#) (2007-2011) Euroopa audiovisuaalsektori toetusprogramm;
- [MEDIA Mundus](#) (2011-2013) – Euroopa filmitööstuse ja kolmandate riikide filmitootjate vaheliste kultuuri- ja kaubandussidemete tugevdamise koostööprogramm;
- [Euromed Audiovisual II](#) (2006-2008) - Euroopa Komisjoni ja Vahemereregiooni maade filmi- ja audiovisuaaloodangu koostööprogramm;
- [Turvalisema Interneti programm](#) (2009-2013) – Interneti ja teisi kommunikatsioonitehnoloogiaid kasutavate laste kaitse programm.

Eesti

Audiovisuaal- ja meediavaldkonna küsimused kuuluvad Kultuuriministeeriumi pädevusse. Vastavalt Ringhäälinguseadusele väljastab ministeerium ringhäälingulubasid, mille alusel on füüsilisel või juriidilisel isikul õigus ringhäälingus saateid või programme edastada.

Eestisised meediavaldkonna õigusaktid on:

- [Ringhäälinguseadus](#)
- [Eesti rahvusringhäälingu seadus](#)
- [Elektroonilise side seadus](#)

Filmivaldkonda toetatakse Eestis läbi järgmiste institutsioonide: Kultuuriministeerium, Eesti Filmi Sihtasutus, Eesti Kultuurkapital (audiovisuaalse kunsti sihtkapital) ja Hasartmängumaksu Nõukogu.

Nimekiri siseriiklikest filmitoetusprogrammidest [Kultuuriministeeriumi leheküljel](#).

Allikad: [Euroopa portaal](#); [Kultuuriministeerium](#)

2. Refereeringud

AUDIOVISUAALMEEDIA TEENUSTE REGULEERIMINE EUROOPA LIIDUS

Burri-Nenova, Mira. The new audiovisual media services directive : television without frontiers, television without cultural diversity // Common Market Law Review, vol. 44 (2007) nr. 6, lk. 1689-1725.

Artiklis vaadeldakse uut Euroopa Parlamendi ja nõukogu audiovisuaalsete meediateenuste (AVMS) direktiivi [2007/65/EÜ](#), mis ajakohastab senikehtinud nn piirideta televisiooni direktiivi ja mille ülevõtmiseks on liikmesriikidel aega 2009. aasta lõpuni.

Autor annab ülevaate audiovisuaalsektori reguleerimisest ja peamistest eesmärkidest Euroopa Liidus (EL). Võrreldes vana ja uut direktiivi, analüüsitakse nende mõju sektorisisese konkurentsi ja avaliku huvifääri tasakaalus hoidmisele. Eelkõige keskendutakse kultuurilise mitmekesisuse kaitsmise ja edendamise problemaatikale uue meedia vallas.

ELi kultuuri, sealhulgas audiovisuaalmeediat puudutavate meetmete aluseks on asutamislepingu artikkel 151, mis jõustus Maastrichti lepinguga 1993. aastal. Artikkel sätestab ühenduse meetmed liikmesriikide vahelise koostöö edendamiseks, toetamiseks ja täiendamiseks audiovisuaalsektoris. Satelliit- ja kaabeltelevisiooni kiirest arengust tingituna tuli ühenduse audiovisuaalpoliitika kujundamisega alustada juba varem. 1984. a. Euroopa Komisjoni poolt esitatud piirideta televisiooni rohelist raamatut COM (84) 300 loetakse ühenduse audiovisuaalpoliitika alguseks.

1989. a. võeti vastu ELi nõukogu direktiiv [89/522/EMÜ](#) (muudetud direktiiviga 97/36/EÜ) teleringhäälingutegevust käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta, tuntud ka kui piirideta televisiooni direktiiv (TVWF – *Television Without Frontiers*). Oma ülesehituselt järgib see suurel määral Euroopa Nõukogu piiriülese televisiooni Euroopa konventsiooni (ETS 132), mis sätestab ühtsed miinimumnõuded programmile, reklaamile ja üksikisiku õiguste kaitsele.

TVWF-direktiiviga pandi alus Euroopa teleringhäälinguturu liberaliseerimisele ning kehtestati miinimumnõuded järgmistes valdkondades: Euroopa päritolu teoste tootmise ja levitamise edendamine (nn kvoodinõue, artikkel 4 ja 5); telereklaam ja sponsorlus; alaealiste kaitse ja avalik kord ning vastulause esitamise õigus.

Direktiiv rõhutab päritoluriigi põhimõtte tähtsust; st teenused, mis on kooskõlas pakkuja päritoluriigi õigusega, võivad ühenduse siseturul vabalt ringelda, eeldusel, et need ei kahjusta alaealiste vaimset või füüsilist arengut ega õhuta vihkamist rassi, soo, usu või rahvuse alusel.

Direktiivi rakendamise [aruannetest](#) nähtub, et lühikese perioodi jooksul on üleriigilise leviga maapealsete, satelliit- või kaabelvõrkude kaudu edastatavate kanalite arv mitmekordistunud, mis omakorda on tinginud avalik-õiguslike ja era-ringhäälinguorganisatsioonide tulude kiire kasvu. Samas on autor seisukohal, et ringhäälinguturu liberaliseerimine on jätnud oma jälje – teleprogrammide vorm ja sisu, näidatavad filmid ja meelelahutussaated on muutumas aina sarnasemaks.

Vajadus ajakohastada valdkonda reguleerivaid õigusnorme tulenes eelkõige digitaaltehnoloogia arengust ja kättesaadavuse laienemisest ning üldistest muutustest meediamaaastikul. TVWF-direktiiviga oli komisjonile pandud kohustus, esitada vastavad muudatusettepanekud 2002. aasta lõpuks. Uue direktiivi kohaselt luuakse igakülgne õiguslik raamistik kõikide audiovisuaalmeediateenuste jaoks, sõltumata nende tehnoloogilistest edastusviisidest. Erieeskirjade kohaldamist on põhjendatud teenuste kultuurilist ja majanduslikku iseloomu eripäraga. Valdikonna reguleerimisel ei keskenduta erinevatele jaotuskanalitele, vaid teenuse iseloomule, mille puhul eristatakse lineaarset e traditsioonilist, saatekaval põhinevat teleteenust ja mittelineaarset e programmikataloogil põhinevat tellitavat audiovideoteenust.

Direktiivi üldine eesmärk on kehtestada lineaarsete teenuste jaoks lihtsustatud ja ajakohastatud õiguslik raamistik ning miinimumeeskirjad siiani vaid liikmesriikide tasandil reguleeritud mittelineaarsetele teenustele.

Artikli kokkuvõtteks tõdeb autor, et seadusemuudatuste mõju tänapäeva Euroopa mitmepalgelisele, kiiresti arenevale, võimalusterohkele ja killustunud audiovisuaalmeediaturule on raske ette ennustada. Autor seab kahtluse alla nn kultuurikvoodi nõude säilitamise AVMS-direktiivis. Kandes kultuurilise mitmekesisuse edendamise eesmärki, ei paku uus direktiiv autori sõnul piisavat õiguskindlust, kuna puudub arusaam, millised peaksid need vahendid Euroopa audiovisuaalmeedia jaoks tegelikult olema. Autor mõnab, et kultuurilise mitmekesisuse ja kultuuri mõiste valdkondliku piiritlemise teeb Euroopa seadusandjale keeruliseks nende mõistete laialivalguse ja komplitseeritud tähendus.

Euroopa Komisjon on astunud olulisi samme ühenduse audiovisuaalmeediapoliitika kujundamisel ja võtnud vastu kaks dokumenti: Interneti-põhise loominguulise infosisu kohta ühtsel turul [KOM\(2007\)836 lõplik](#) ning Meediapädevus digitaalkeskonnas – Euroopa lähenemisviis [KOM\(2007\) 833 lõplik](#).

Refereerinud Merle Tõniste

EUROOPA FILMIPOLIITIKA JA KONKURENTSIÕIGUS

Herold, Anna. European film policies and competition law: hostility or symbiosis? // The European Union and the culture industries : regulation and the public interest / edited by David Ward. Aldershot, Hants, England ; Burlington, VT : Ashgate, 2008, lk. 33-56.

Euroopa Liidu (EL) konkurentsioigusega puutuvad kokku kõik majandusvaldkonnad. Kuid eksisteerib majandusharusid nagu kultuuritööstus, kus valdkonna kultuurilise ja ärilise iseloomu tõttu on neid reegleid keerulisem rakendada. Siin kipuvad pörkuma vaba turumajanduse põhimõtted ja kultuurilise mitmekesisuse edendamise eesmärgid.

Artiklis analüüsib autor ELi konkurentsireeglite rakendamist Euroopa audiovisuaal- ja filmisektoris. Teemadest leiavad käsitlemist riigiabi andmise kord, kartellidevastane võitlus ning koondumiste kontroll.

Riigiabi kultuurivaldkonnas käsitleb [EÜ asutamislepingu](#) artikkel 87 lõige 3 d), mille järgi lubatakse riigi ressurssidest erandlikult anda abi kultuuripärandi edendamiseks ja säilitamiseks eeldusel, et see on vastavuses üldiste huvidega ja ei moonuta ühendusesisest konkurentsi. Filmi- ja audiovisuaaltoodete valmimist soodustava riigiabi määramise reeglid on Euroopa Komisjoni poolt paika pandud 2001. a. jõustunud ja siiani osapoolte vahel eriarvamusi tekitavas [kinoteatistes](#) COM(2001)534. Euroopa ühtse filmituru arendamise eest seisvale Euroopa Komisjonile valmistab muret teatistes sisalduv nn territoriaalsuse klausel, mille alusel võib liikmesriik oma tootjatelt nõuda teatud osa filmitoodangu eelarve või sellele määratud abiraha kulutamist toetust andnud liikmesriigis. Siiani on komisjon otsustanud jätkata olemasolevate kriteeriumite kohaldamist, kuna klausli majandusliku ja kultuurilise mõju väljaselgitamiseks 2006. a. tellitud uuringu [lõpparuandes](#) ei jõutud ühtsete tulemusteni.

Kartellidevastase võitluse analüüsimisel kirjeldab autor kolme vastuolulist näidet. Esimene puudutab Euroopa Komisjoni ja Hollywoodi filmide levitamise ainuõigust omava USA filmikontserni UIP (United International Pictures) vahel sõlmitud kokkulepet, mida kritiseerijad on nimetanud Ameerika filmi ülemvõimuks Euroopa turul. Teine kirjeldab ELi tasuliste telekanalite (*pay-TV*) näitel komisjoni võitlust kultuurilise mitmekesisuse eest Euroopa telemaastikul ning kolmas rohkem meediakajastust leidnud kohtusaagat komisjoni ja USA tarkvarafirma Microsoft vahel.

Koondumiste kontrolli osas võitleb EL peamiselt konkurentsi kahjustavate liitumiste vastu meediaturul, millest saab kasu ka filmitööstus. Sellega tagatakse ühelt poolt enamate operaatorite juurdepääs filmileviõigustele ning teisalt mitmekesistatakse filmiturul pakutavat, eelkõige väärtfilmide osas. Samas on komisjon viimasel ajal soosinud suurte meediagruppide teket, kuna on mõistnud, et teatav koondumine meediasektoris pakuks konkurentsi USA ja Jaapani toodangule ning aitaks arendada Euroopa killustunud ja nõrka audiovisuaaltööstust.

Kokkuvõtteks tõdeb autor, et kuigi vaba turumajanduse ja kultuurivaldkonna vahel eksisteerib igavene vastuolu, siis ELi konkurentsioiguse ja filmipoliitika puhul seda nii kindlalt väita ei saa. Artiklis toodud näidete alusel võib kindlalt öelda, et konkurentsireeglid arvestavad piisaval määral filmisektori eripäraga, aidates nii edendada valdkonna kultuurilist mitmekesisust.

Refereerinud Merle Tõniste

3. Artikliviited

3.1. Artikleid teadusajakirjades

Ariño, Mónica ; Ahlert, Christian. Beyond broadcasting: The digital future of public service broadcasting. // Prometheus, 2004, vol. 22, no. 4, p.393-410.

Bardoel, Johannes ; d'Haenens, Leen. Reinventing public service broadcasting in Europe: prospects, promises and problems. // Media, Culture & Society; 2008, vol. 30, no. 3, p.337-355.

Burri-Nenova, Mira. The new audiovisual media services directive : television without frontiers, television without cultural diversity // Common Market Law Review, 2007, vol. 44, no. 6, p. 1689-1725.

Craufurd Smith, Rachael. Rethinking European Union competence in the field of media ownership: the internal market, fundamental rights and European citizenship. // European Law Review, 2004, vol. 29, no. 5, p. 652-672.

Füg, Oliver. Save the children: the protection of minors in the information society and the audiovisual media services directive. // Journal of Consumer Policy; 2008, vol. 31, no. 1, p. 45-61.

Harcourt, Alison. Engineering Europeanization: the role of the European institutions in shaping national media regulation. // Journal of European Public Policy; 2002, vol. 9, no. 5, p.736-755.

Henning, Victor ; Alpar, Andre. Public aid mechanisms in feature film production: the EU MEDIA Plus Programme. // Media, Culture & Society; 2005, vol. 27, no. 2, p. 229-250.

Herold, Anna. Country of origin principle in the EU market for audiovisual media services: consumer's friend or foe? // Journal of Consumer Policy, 2008, vol. 31, no. 1, p. 5-24.

Hills, Jill ; Michalis, Maria. Restructuring regulation: technological convergence and European telecommunications and broadcasting markets. // Review of International Political Economy, 2000, vol. 7, no. 3, p. 434-464.

Humphreys, Peter. Globalization, regulatory competition, and EU policy transfer in the telecoms and broadcasting sectors. // International Journal of Public Administration, 2006, vol. 29, no. 4-6, p. 305-334.

Just, Natascha. Measuring media concentration and diversity: new approaches and instruments in Europe and the US. // *Media, Culture & Society*; 2009, vol. 31, no. 1, p. 97-117.

Orero, Pilar. Three different receptions of the same film. // *European Journal of English Studies*, 2008, vol. 12, no. 2, p.179-193.

Parrish, Richard. Access to major events on television under European law. // *Journal of Consumer Policy*; 2008, vol. 31, no. 1, p.79-98.

Prosser, Tony. Self-regulation, co-regulation and the audio-visual media services directive. // *Journal of Consumer Policy*, 2008, vol. 31, no. 1, p. 99-113.

Shein, Hagi. Specification of the notions of national and own production as a broadcasting policy concern in new member states. // *Trends in Communication*, 2004, vol. 12, no. 4, p.181-191.

de Smaele, Hedwig. Audiovisual policy in the enlarged European Union. // *Trends in Communication*, 2004, vol. 12, no. 4, p.163-180.

Tsiotsou, Rodoula. The Effect of European Union regulations on marketing practices: the Case of European football broadcasting rights. // *Journal of Euromarketing*, 2005, vol. 15, no. 1, p.75-93.

Wheeler, Mark. Supranational regulation: television and the European Union. // *European Journal of Communication*; 2004, vol. 19, no. 3, p. 349-369.

Woods, Lorna. The consumer and advertising regulation in the television without frontiers and audiovisual media services directives. // *Journal of Consumer Policy*, 2008, vol. 31, no. 1, p. 63-77.

3.2. Artikleid Eesti väljaannetes

Alaküla, Allan. Balti mere elanikud vajavad ühismeediat. // *Pealinn* (2008) 16. juuni, lk. 4.

Albrighton, Denise. Draft broadcasting law could stand close to censorship. // *The Baltic Times* (1998) 27. aug., lk. 4.

Ennet, Priit. Piirideta televisioon piirab Eestit. // *Postimees* (1998) 16. mai, lk. 3.

Ibrus, Indrek. Eesti eelajalooline ringhäälingureform. // *Eesti Päevaleht* (2006) 11. aug., lk. 3.

Ibrus, Indrek. Rahvusringhäälingu uusi peaaesandeid. // *Sirp* (2008) 19. sept., lk. 3.

Jõesaar, Andres. Panus avalik-õiguslikku ringhäälingusse. // Postimees (2003) 14. nov., lk. 15.

Kodres, Mari. Rahvusringhäälingule plaanitakse Euroopa Komisjonis kabelimatsu. // Eesti Päevaleht (2009) 16. jaan., lk. 4.

Laasik, Andres. Euronormid telekava kallal : 2003. aastal jõustuvad nõuded tõrjuvad telekanalitest odava Ameerika toodangu. // Eesti Päevaleht (1999) 6. juuli, lk. 8.

Leht, Lauri. Telekanalid täidavad euroliidu nõudeid. // Äripäev (1998) 17. juuli, lk. 5.

Malmberg, Kristi. Telekanalitesse enam eurotoodangut. // Äripäev (1998) 27. mai, lk. 7.

Mikko, Marianne. Europarlament soovib üleeuroopalist meediaseadust. // Pärnu Postimees (2005) 28. apr., lk. 15.

Mikko, Marianne. Kuidas muuta Euroopa filmitoetusi. // Pärnu Postimees (2005) 16. juuli, lk. 19.

Mikko, Marianne. Meediaomandi koondumine vajab regulatsiooni. // Sirp (2005) 13. mai, lk. 3.

Paet, Urmas. Eesti teleturg vajab Euroopalt ausat mängu. // Äripäev (2004) 26. märts, lk. 23.

Palmaru, Raivo. Meedia olukord Eestis on väga halb / interv. Jaanus Kõrv. // Kesknädal. (2005) 1. juuni, lk. 4-5.

Rebane, Raul. Euroopa avalik-õiguslike televisioonide arengutendentsidest pärast 1991. aastat. // Avalik-õiguslik ringhääling Eestis, Tartu, 2001, 13, lk. 34-40.

Shein, Hagi. Content concerns : national media in the EU. // EU enlargement - one year on : the proceedings of an international conference hosted by Audentes University in Tallinn, Estonia, on 22 April 2005. Tallinn (2005), lk. 91-98.

Sookruus, Peeter. Euronõuded järgivad televaatajate huve. // Eesti Päevaleht (1998) 20. juuli, lk. 2.

Sookruus, Peeter. Euroopa Liidu audiovisuaalpoliitika. // Sirp (2000) 24. nov., lk. 3.

Talving, Heikki. Eurotoodang murrab telekanalisse. // Sõnumileht (1998) 15. juuli, lk. 2.

Torokoff, Kuldar-Jaan. Meediakontsentratsioon demokraatlikus ühiskonnas ja selle õiguslik regulatsioon. // Juridica (2001) nr. 6, lk. 359-367. Bibl. joonealustes märkustes.

4. Raamatuviiteid

Nimestik kajastab Rahvusraamatukogus leiduvaid väljaandeid aastast 1998.

Audio-visual services and production / European Commission. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities ; London : Kogan Page ; Earthscan, 1998. - The single market review. Subseries II, Impact on services ; vol. 8. - XVIII, 293 lk. : ill.

Audiovisual policies and cultural diversity in an enlarged Europe, Prague, 5-6 October 2000 / with the participation of the European Commission, European Union French Presidency. - Brussels : Audiovisual Eureka Secretariat, [2001]. - 133 lk. : ill.

Audiovisual policy of the European Union, 1998 : the new era of the picture industry : television without frontiers : greater Europe in the year 2000 / [European Commission]. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1998. - 40, 15 lk. eraldi pag. : ill.

Cinema, TV and radio in the EU : statistics on audiovisual services : data...- ... / European Commission, Statistical Office of the European Communities (Eurostat). -Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2003-

The digital age European audiovisual policy : report from the High Level Group on Audiovisual Policy / chaired by Marcelino Oreja...[et al.] ; European Commission. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1998. - 40 lk. : ill.

EU guide to the digital economy 2003 / The EU Committee of the American Chamber of Commerce in Belgium. - Brussels : AmCham EU, 2003. - 213 lk.

Europe, parliament and the media / edited by Martyn Bond. - London : Federal Trust for Education and Research, 2003. - 206 lk. : ill. The Federal Trust series. Future of European parliamentary democracy; 5.

The European Union and the culture industries : regulation and the public interest / edited by David Ward. - Aldershot, Hants, England ; Burlington, VT : Ashgate, 2008. - xvi, 264 lk.

Fisher, David I. Defamation via Satellite ; a European law perspective. - The Hague... [etc.] : Kluwer Law International, 1998. - xv, 233 lk.

Garzaniti, Laurent. Telecommunications, broadcasting and the Internet. - London : Thomson/Sweet&Maxwell, 2003. - 2nd ed. - lvi, 675 lk.

Harcourt, Alison . The European Union and the regulation of media markets. - Manchester ; New York : Manchester University Press, 2005. - xiv, 258 lk. : ill.

Hubert, Agnès ; Caremier, Bénédicte. Democracy and the information society in Europe / foreword by Jean-Claude Thébaud. - London : Kogan Page ; Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2000. - xiv, 178 lk.

[Information society and media & communications : linking European policies](#) / European Commission, Information Society and Media. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007. - 15 lk. : ill.

Levy, David A. L. Europe's digital revolution : broadcasting regulation, the EU and the nation state. - London ; New York : Routledge, 1999. - xvi, 208 lk. Routledge research in European public policy ; 5.

Media and cultural policy in the enlarged European Union / Peter Flood and Deirdre Kevin, issue editors. - Mahwah, N. J. ; London : Erlbaum, 2004. - Lk. [153]-232.

Media and cultural policy in the European Union / edited by Katharine Sarikakis. - Amsterdam ; New York : Rodopi, 2007. - 249 lk : ill. European studies; 24.

[Media technologies and democracy in an enlarged Europe : the intellectual work of the 2007 European Media and Communication Doctoral Summer School](#) : [20-31 August, Tartu / edited by Nico Carpentier ... et al.] - Tartu : Tartu University Press, 2007. - The researching and teaching communication series; 3. - 422 lk. : ill.

Meedia omandus ning selle mõju ajakirjandusvabadusele ja pluralismile : kokkuvõte 18 Ida-Euroopa riiki hõlmanud uurimusest / [koostaja Taivo Paju]. - Tallinn : [Direktor ja Partnerid], 2005. - 50, [1] lk. koos kaanega : ill.

Muutuste kursil : avalik-õiguslik ringhääling Euroopa meediamaastikul / [tõlkijad Lauri Rõuk, Kaja Sapar ja Heik[k]i Silvet ; toimetaja Linda Pool ; kaanekujundus: Kalev Tomingas ; eessõnad: Václav Havel, Christian S. Nissen]. - Tallinn : Eesti Raadio : Eesti Televisioon, 2006. - 188 lk. : ill.

Nitsche, Ingrid. Broadcasting in the European Union : the role of public interest in competition analysis. - The Hague : T.M.C. Asser Press, 2001. - xiv, 193 lk.

Picard, Robert G. Expansion and limits in EU television markets : audience, advertising and competition issues. - Turku, 2001. - Turun kauppakorkeakoulu, Yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Sarja C, Keskusteluja, 1456-4793 ; 2001,2 . - 24 lk. : ill.

Proceedings of the European Audiovisual Conference, Birmingham, UK 6-8 April 1998 / [European Commission]. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1998. - 100 lk. : ill.

Television across Europe : regulation, policy and independence : monitoring reports / Open Society Institute, EU Monitoring and Advocacy Program, Network Media Program. - Budapest ; New York : Open Society Institute, 2005. - 4 köidet.

[Televiisioon Euroopas: regulatsioon, poliitika, sõltumatus : Eesti : seireraport 2005](#) / Open Society Institute, EU Monitoring and Advocacy Program, Media Program ; [tõlkija Anneli Külaots ; toimetaja ja tõlkija Urmas Loit ; eessõna: Miklós Haraszti]. - [Tallinn] : Eesti Ringhäälingute Liit, 2005 (Põltsamaa : Vali Press). - 230 lk. : ill.

Vissol, Thierry. Is there a case for an EU information television station? / European Commission, Directorate-General Communication. - Luxembourg : Office for Official Publication of the European Communities, 2006. - 238 lk. : ill.

5. Internetiallikaid

Eesti

Kultuuriministeerium,
<http://www.kul.ee/>

Eesti Rahvusringhääling,
<http://www.err.ee/>

Eesti Ringhäälingute Liit,
<http://www.ringhliit.ee/>

Eesti Filmi Sihtasutus,
<http://www.efsa.ee/>

Media Desk Eesti,
<http://mediadeskestonia.eu/>

Eesti Kultuurkapital,
<http://www.kulka.ee/>

Euroopa Liit

Euroopa Komisjoni audiovisuaal- ja meediapoliitika,
http://ec.europa.eu/avpolicy/index_en.htm

Euroopa Komisjoni konkurentsipoliitika meedisektoris,
http://ec.europa.eu/competition/sectors/media/overview_en.html

Euroopa Komisjoni sektoriaalsed riigiabiireeglid,
http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/specific_rules.html

Euroopa Komisjon, siseturg: meediateenus,
http://ec.europa.eu/internal_market/media/index_en.htm

Nimekiri audiovisuaal- ja meediapoliitika seadusandlusest Euroopa Komisjoni leheküljel,
http://ec.europa.eu/avpolicy/info_centre/library/legal/index_en.htm

ScadPlus seadusandluse kokkuvõtted: audiovisuaal- ja meediapoliitika,
<http://europa.eu/scadplus/leg/en/s20013.htm>

Euroopa Parlamendi kultuuri- ja hariduskomisjon,
<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/homeCom.do?body=CULT&language=ET>

Euroopa Kohtu lahendid ringhäälingusektoris,
http://ec.europa.eu/avpolicy/info_centre/library/case_law/index_en.htm

Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Täitevasutus (EACEA),
<http://eacea.ec.europa.eu/index.htm>

Audiovisuaal- ja meediapoliitika alased uurimustööd,
http://ec.europa.eu/avpolicy/info_centre/library/studies/index_en.htm

Muud allikad ja organisatsioonid

Euroopa Audiovisuaalvaldkonna Vaatluskeskus,
<http://www.obs.coe.int/index.html.en>

Euroopa Nõukogu, meedia ja infoühiskond,
<http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/>

Euroopa Nõukogu meediavaldkonna konventsioonid,
http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/Conventions_en.asp

Euroopa Nõukogu filmi- ja audiovisuaalvaldkonna toetusprogramm Eurimages,
<http://www.coe.int/T/DG4/eurimages/>

Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE) meediavabaduse volinik,
<http://www.osce.org/fom/>

Avatud Ühiskonna Instituudi meediapoliitika lehekülg,
<http://www.mediapolicy.org/>

Euroopa Ringhäälingute Liit (EBU),
<http://www.ebu.ch/>

Euroopa filmi portaal,
<http://www.cineuropa.org>

Euroopa filmivärv (European Film Gateway),
<http://www.europeanfilmgateway.eu/>

Internetipõhine Euroopa filmiarhiiv,
<http://www.filmarchives-online.eu/>

Euroopa Filmiarhiivide Assotsiatsioon (ACE),
<http://www.acefilm.de/>

European Cinemas - Euroopa filmilevi rahvusvaheline kinovõrgustik,
<http://www.europa-cinemas.org/en/index.php>

Täistekstid

Euroopa Parlamendi uuringud:

[European cinema online – past and present \(16.06.2008\)](#)

[The state of community media in the European Union \(27.09.2007\)](#)

Harcourt, Alison. Institution-driven competition: the regulation of cross-border broadcasting in the EU. // EUI Working Papers no. 2004/44
http://www.eui.eu/RSCAS/WP-Texts/04_44.pdf

Klimkiewicz, Beata. Media pluralism: European regulatory policies and the case of Central Europe. // EUI Working Papers no. 2005/19
http://www.eui.eu/RSCAS/WP-Texts/05_19.pdf

Uurimisprojekt „Euroopa Liiduga liitumise mõjud Eesti audiovisuaalsektorile: lõpparuanne”. Teostaja Concordia Rahvusvaheline Ülikool, meediateaduskond; Tallinn 2003
http://www.riigikantselei.ee/failid/uurimus_5.pdf